

राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानातील परंपरागत
कृषि विकास योजना ९३२ गटांकरिता सन
२०२०-२१ मध्ये अनुसूचित जमाती प्रवर्गाकरिता
राबविण्यास निधी वितरीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : योजना ३३२०/ प्र.क्र. ८२/१-अ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, विस्तार, मुंबई- ४०००३२

दिनांक : २९ डिसेंबर २०२०.

संदर्भ :

- १) केंद्र शासनाने DAC Website: agricoop.nic.in या सांकेतिक स्थळावर निर्गमित केलेल्या परंपरागत कृषि विकास योजनेच्या मार्गदर्शक सूचना.
- २) कृषी व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र.संशेयो/१२१४/प्र.क्र.२६६/१७, दि.२०.०२.२०१६.
- ३) केंद्र शासनाचे पत्र क्र.९-३९/२०१५/Org.Fmg, दि.०२ जुन, २०१७.
- ४) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ९-३५/२०१५-Org.Fmg(iii), दि. २८ फेब्रुवारी, २०२०
- ५) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ९-३५/२०१५-Org.Fmg, दि. ०८ मे, २०२०
- ६) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्र. कृआ/पीकेव्हीवाय/पुर्न/१६३२४/२०२०, दि. १० जुलै, २०२०
- ७) आदिवासी विकास विभाग शासन निर्णय क्र.बीयुडी-२०२०/प्र.क्र.०७/का-६, दि.१८.११.२०२०
- ८) कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्र. योजना ३३२०/ प्र.क्र. ७४/१-अ, दि. ०२.१२.२०२०
- ९) कृषि व पदुम विभाग शासन निर्णय क्र. योजना ३३२०/ प्र.क्र. ८२/१-अ, दि. १४.१२.२०२०

प्रस्तावना :-

राज्य शासनाने राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजना ही योजना सन २०१५-१६ पासून केंद्र हिस्सा ६० टक्के व राज्य हिस्सा ४० टक्के या प्रमाणात राबविण्याचा निर्णय संदर्भाधिन क्रमांक ०२ येथील शासन निर्णयान्वये घेतला आहे. यामध्ये पहिल्या टप्प्यात ९३२ गटांचा तीन वर्षांचा कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे..

सन २०१९-२० मध्ये केंद्र शासनाकडून संदर्भ क्र. ४ वरील पत्रानुसार ९३२ गटांसाठी अनुसूचित जमाती प्रवर्गाकरिता उपलब्ध झालेला निधी व त्यास पुरक राज्य हिस्सा खालीलप्रमाणे आहे.

(रु. लाख)

प्रवर्ग	केंद्र हिस्सा ६० टक्के	राज्य हिस्सा ४० टक्के	एकूण
अनुसूचित जमाती	१०८.८७५९७	७२.५८३९८	१८१.४५९९५

परंतु माहे मार्च २०२० ,मध्ये राज्यात कोविड १९-या संसर्गजन्य विषाणू रोगाच्या प्रादुर्भावाच्या पार्श्वभूमीवर राज्य शासनाकडून निधी उपलब्ध करून देण्यात आला नसल्याने सद्यस्थितीत राज्य शासनाकडे सदर निधी उपलब्ध आहे.

केंद्र शासनाच्या संदर्भ क्रमांक ५ वरील पत्रान्वये अखर्चित निधी रु. २८८०.३२ लाख पैकी केंद्र हिस्सा रु. १७२८.१९ लाख एवढा निधी पुर्नजिवीत करुन मिळाला असून सन २०२०-२१ मध्ये खर्च करणेसाठी मान्यता प्राप्त झालेली आहे. त्यामध्ये अनुसुचित जमाती प्रवर्गाच्या रु. १०८.८७५९७ लाख इतक्या निधीचा समावेश आहे. त्यास अनुसरून राज्य हिस्सा रु. ७२.५८३९८ लाख इतका येत आहे.

आदिवासी विकास व वित्त विभागाने केंद्र हिश्यापोटी सदर योजनेकरिता चालू वर्षासाठी केंद्र व राज्य हिश्यापोटी उपलब्ध असलेल्या अर्थसंकल्पिय तरतूदीच्या २० % मर्यादेत निधी वितरीत करण्यास मान्यता दिलेली आहे. केंद्र हिश्यापोटी आदिवासी विकास विभागाच्या मागणी क्र. टी-५ लेखाशिर्ष क्र. २४०१ ए७६२ अंतर्गत रु.१६०.०० लाख अर्थसंकल्पिय तरतूद उपलब्ध असून तरतूदीच्या २० % म्हणजे रु.३२.०० लाख निधी व राज्य हिश्यापोटी लेखाशिर्ष क्र. २४०१ ए ७७१ अंतर्गत उपलब्ध रु. १०५.०० लाख अर्थसंकल्पिय तरतूदीच्या २० % मर्यादेत म्हणजे रु.२१.०० लाख असा एकूण रु.५३.०० लाख निधी होत असून सदर निधी वितरीत करण्यास वित्त विभागाने मान्यता दिलेली आहे. त्यानुसार परंपरागत कृषि विकास योजना सन २०२०-२१ मध्ये राबविण्याकरिता ९३२ गटांकरिता अनुसुचित जमाती प्रवर्गाकरिता केंद्र हिस्सा रु. ३२.०० लाख व त्यास अनुसरून राज्य हिस्सा रु. २१.०० लाख असा एकूण रु. ५३.०० लाख निधी आदिवासी विकास विभागाने संदर्भ क्र. ०७ वरील शासन निर्णयान्वये या विभागास वितरीत केलेला आहे.

आदिवासी विकास विभागाने वितरीत केलेल्या केंद्र हिश्याच्या रु.३२.०० लाख व राज्य हिश्याच्या रु.२१.०० लाख अशा एकूण रु. ५३.०० लाख निधीमधून परंपरागत कृषि विकास योजना सन २०२०-२१ मध्ये केंद्र शासनाच्या निर्देशांनुसार नंदुरबार, उस्मानाबाद, वाशिम व गडचिरोली या ४ आकांक्षित जिल्ह्यांमध्ये (Aspirational Districts) राबविण्यासाठी केंद्र शासनाकडून अनुसुचित जमाती प्रवर्गाकरिता प्राप्त झालेला रु.१.२७२३५ लाख व त्यास अनुसरून राज्य हिस्सा रु. ०.८४८२३ लाख असा एकूण रु. २.१२०५८ लाख निधी संदर्भ क्र. ०९ वरील शासन निर्णयान्वये कृषि आयुक्तालयास वितरीत करण्यात आलेला आहे. तथापि, आदिवासी विकास विभागाने वितरीत केलेल्या एकूण रु.५३.०० लाख निधीपैकी केंद्र हिश्याचा रु.३०.७२७६५ लाख व राज्य हिश्याचा रु.२०.१५१७७ लाख असा एकूण रु.५०.८७९४२ लाख वितरणाकरिता शिल्लक आहे.

राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजना सन २०२०-२१ मध्ये राबविण्यासाठी अनुसुचित जमाती प्रवर्गाकरिता, ९३२ गटांचा द्वितीय वर्षातील व तृतीय वर्षातील संपूर्ण घटकांचा कार्यक्रम राबविण्यासाठी एकूण केंद्र हिस्सा रु. ३०.७२७६५ लाख व त्यास पुरक राज्य हिस्सा रु. २०.१५१७७ लाख असा एकूण रु.५०.८७९४२ लाख निधी वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजना सन २०२०-२१ मध्ये राबविण्यासाठी अनुसुचित जमाती प्रवर्गाकरिता, ९३२ गटांचा द्वितीय वर्षातील व तृतीय वर्षातील संपूर्ण घटकांचा कार्यक्रम राबविण्यासाठी एकूण केंद्र हिस्सा रु. ३०.७२७६५ लाख व त्यास पुरक राज्य हिस्सा रु. २०.१५१७७ लाख असा एकूण रु. ५०.८७९४२ लाख निधी कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना वितरीत करण्यात येत आहे.

२. या प्रित्यर्थ होणारा खर्च चालू सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षाकरीता मंजूर केलेल्या अनुदानातून भागविण्यात येऊन पुढील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

केंद्र हिस्सा लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा लेखाशिर्ष
मागणी क्रमांक -टी-५ २४०१ पीक संवर्धन, ७९६ जनजाती क्षेत्र उपयोजना ०१ जनजाती क्षेत्र उपयोजनेंतर्गत योजना (०१)(३०)कृषि उन्नती योजना - परंपरागत कृषि विकास योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना), केंद्र हिस्सा- ६०%, २४०१ ए ७६२ कार्यक्रम, ३३ अर्थसहाय्य.	मागणी क्रमांक -टी -५ २४०१ पीक संवर्धन, ७९६ जनजाती क्षेत्र उपयोजना ०१ जनजाती क्षेत्र उपयोजनेंतर्गत योजना (०१) (३१) कृषि उन्नती योजना - परंपरागत कृषि विकास योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना), राज्य हिस्सा -४० %, २४०१ ए ७७१ कार्यक्रम, ३३ अर्थसहाय्य.

३. राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजना राबविताना खालील अटी व शर्तीचे पालन करण्यात यावे.

१. सदर योजना केंद्र शासनाच्या संदर्भाधिन मार्गदर्शक सुचनानुसार व केंद्र शासनाच्या निधी वितरीत करण्याच्या अटी व शर्ती नुसार आणि प्रशासकीय मान्यतेनुसार राबविण्यात यावी.

२. खर्चाचे लेखे सुव्यवस्थित ठेवून सदर खर्चाचे लेखा परिक्षण अहवाल व उपयोगिता प्रमाणपत्रे केंद्र व राज्य शासनाला लवकरात लवकर प्रगती अहवालासह सादर करण्यात यावेत. योजनेच्या वेगवेगळ्या बाबींवरील भौतिक व आर्थिक प्रगती अहवाल केंद्र व राज्य शासनास प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करण्यात यावा.

३. योजनेशी संबंधित ताळेबंद व लेखापरिक्षण जमा खर्चाच्या रकमा यांचा अहवाल अंमलबजावणी यंत्रणेने द्यावा. त्यामध्ये वर्षाच्या सुरुवातीला अखर्चीत रकमा व व्याजाद्वारे मिळालेले उत्पन्न स्पष्टपणे नमूद करण्यात यावे. जेणेकरून पारदर्शी स्वरूपात रकमा विचारात घेता येतील व संदिग्धता राहणार नाही.

४. कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर कार्यक्रमापेक्षा जास्तीचा कार्यक्रम राबविला जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

५. ज्या संवर्गाकरिता निधी वितरीत करण्यात आलेला आहे त्याच संवर्गाकरिता निधी खर्च केला जाईल याची दक्षता घ्यावी.

४. सदर निधी खर्च करताना विहित कार्यपद्धती अनुसरून सर्व वित्तीय कायदे/टेंडर नियमावली व नियमांचे/प्रक्रियेचे/वित्तीय अधिकारांच्या मर्यादेत /P.W.D मॅन्युअलचे अधिन राहून/C.V.C. तत्वानुसार/CAG च्या निर्देशानुसार/प्रचलित शासन निर्णय /नियम/परिपत्रक/ तरतुदीनुसार, बजेट व कोषागार नियमावलीनुसार खर्च करण्याची कार्यवाही अंमलबजावणी यंत्रणांनी करावी. कोणत्याही परिस्थितीत कुठलाही शासन नियम/ अधिकाराचा भंग होणार नाही, याबाबत दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित क्षेत्रिय कार्यालयाची राहिल. त्यांना या शासन निर्णयान्वये वितरीत केलेला सर्व निधी सर्व जिल्ह्यांना पीएफएमएस (PFMS) प्रणालीद्वारे वितरीत करण्याची कार्यपद्धती बंधनकारक राहिल.

५. सदर योजनेकरिता आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना योजनेचे नियंत्रण अधिकारी म्हणून व त्यांच्या कार्यालयातील सहाय्यक संचालक, लेखा १ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी सदर शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र. ०३ व ०४ मधील अटी व शर्ती आणि विहित कार्यपद्धतीचे पालन करण्याची दक्षता घ्यावी.

६. प्रस्तुतचे आदेश वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८ मधील भाग- पहिला, उपविभाग तीन मधील अनु क्र. ४ येथील नियम २७ (२) (ब) अन्वये प्रशासकीय विभागांना प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांमध्ये व वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र.५६१/व्यय-१४, दि.२३.१०.२०२० अन्वये देण्यात आलेल्या सहमतीनुसार काढण्यात येत आहेत. तसेच वित्त विभाग, शासन निर्णय क्रमांक अर्थसं-२०२०/ प्र.क्र.६५/अर्थ ३, दिनांक ०४.०५.२०२० व दिनांक २६.०५.२०२० मधील अटी व शर्तीची पूर्तता करण्यात यावी.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२०१२२९१७०५०५०००१ असा आहे. हा सदर शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उमेश चांदिवडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/ विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ, मुंबई.
४. सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
६. संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
७. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर .
८. सर्व कृषि संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
९. विभागीय कृषि सहसंचालक, नाशिक/लातूर/अमरावती/नागपूर
१०. प्रकल्प संचालक, डॉ. पंजाबराव देशमुख जैविक शेती मिशन, अकोला
११. प्रकल्प संचालक (आत्मा), नंदुरबार/उस्मानाबाद/वाशिम/गडचिरोली
१२. जिल्हा कोषागार अधिकारी, नंदुरबार/उस्मानाबाद/वाशिम/गडचिरोली
१३. सहाय्यक संचालक, लेखा -१, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१४. अवर सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१५. अवर सचिव, वित्त विभाग (व्यय-१), मंत्रालय, मुंबई.
१६. निवडनस्ती (कार्यासन १-अ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.